

Position paper rondtafelgesprek 'kosten van het klimaatbeleid', 27 september 2017

Klimaatdividend geeft iedereen een aandeel in de Energietransitie

We hebben nog drie jaar om ons klimaat te redden

'We hebben nog drie jaar om ons klimaat te redden', zegt Christiana Figueres, hoofdonderhandelaar van de VN in het Parijs akkoord, samen met collega's in een recente alarmerende oproep in het gezaghebbende tijdschrift Nature [1]. Het betekent voor Nederland dat in 2050 de broeikasemissies met minimaal 80 tot 95% moeten zijn gereduceerd [2]. Om aan de 1,5°C doelstelling te voldoen, moet het nog veel sneller [3]. Dat vergt een gigantische inspanning, want onze CO₂-emissies zijn in de afgelopen 25 jaar niet gedaald [4].

Lusten en lasten scheef verdeeld

Verschillende onderzoeken schatten de extra kosten om 'Parijs' te halen op €10 miljard per jaar of circa €300 miljard tot 2050 [5]. Een dergelijk kostenniveau roept de vraag op hoe de lasten en de lusten van de klimaattransitie verdeeld gaan worden. Dat speelt tot nu toe nog nauwelijks een rol in het denken over klimaatbeleid. De feiten laten zien dat daar wel aanleiding voor is:

- Burgers betalen via energiebelastingen en brandstofaccijnzen, impliciet, al €200/t-CO₂ en grote bedrijven slechts €5/t-CO₂⁽¹⁾;
- Energiebelastingen zijn regressief; hoe meer je gebruikt, hoe lager de belasting. De vervuiler profiteert dus. Burgers betalen daardoor 21x meer energiebelasting op gas dan grote bedrijven en voor elektriciteit 191x meer (bron: Belastingdienst);
- Rijke huishoudens krijgen 4x zoveel klimaatsubsidies als arme huishoudens [6];
- Arme huishoudens betalen verhoudingsgewijs 3x zoveel klimaatkosten. Kosten die zonder verandering in beleid in de toekomst oplopen naar 17% van hun besteedbare inkomen [7], zie hierna.

Maak klimaatverandering deel van de agenda van een inclusieve samenleving

CE Delft rekende uit dat, bij het huidige beleid, de kosten van de klimaattransitie onevenredig terecht komen bij arme huishoudens [7]. Kim Putters (SCP) waarschuwt voor de gevolgen van een ongelijke verdeling: "Maatschappelijke tegenstellingen, zoals naar opleidingsniveau, kunnen groter worden door het wel of niet hebben van toegang tot duurzame consumptie en het wel of niet hebben van profijt van een duurzame leef- en woonomgeving. De klimaatverandering moet geen splijtzwam zijn, maar deel van de agenda van een inclusieve samenleving" [8].

¹ Wanneer bestaande energiebelastingen en -accijnzen voor burgers worden gekoppeld aan de CO₂-inhoud van de brandstoffen, dan geeft dat 'impliciet' een CO₂-prijs van gemiddeld 200 €/t-CO₂. De 5 €/t-CO₂ voor grote bedrijven verwijst naar de gemiddeld CO₂-prijs in het EU-ETS systeem in najaar 2016 t/m zomer 2017 [9].

Klimaatdividend: maak iedereen eigenaar van een ambitieuze omschakeling

Maar, hoe zorg je voor meer gelijkheid in de verdeling van lusten en lasten? Milieudefensie, Natuur & Milieu en Greenpeace willen de discussie daarover op gang helpen met drie onderling samenhangende maatregelen. Dit voorstel noemen we *klimaatdividend*:

- Voer een CO₂-belasting in op fossiele brandstoffen, zodat iedereen gaat betalen voor klimaatvervuiling: burgers én (grote) bedrijven.
- Geef van de opbrengst €1.000,- per jaar als dividend terug aan huishoudens². Dat kan bijvoorbeeld in de vorm van een jaarlijkse 'klimaatbonus', via een Wijkverbeteringsfonds dat de verduurzaming van de woningvoorraad versnelt, of als combinatie van beiden. Het dividend compenseert negatieve inkomenseffecten, vergroot het draagvlak en stimuleert verduurzaming.
- Breng een ander deel van de opbrengst onder in een Groene Industriefonds. Dat helpt productiebedrijven te verduurzamen en stimuleert bedrijven die aan klimaatoplossingen werken. En het jaagt het scheppen van nieuwe groene banen aan, die verdwijnende fossiele banen moeten vervangen.

De onderdelen van ons voorstel zijn misschien niet nieuw, maar het samenbrengen in één instrument van 'belasten en terugsluizen' is dat wel. Daarmee start automatisch het denken over hoe we iedereen kunnen betrekken bij de ambitieuze transitie die nodig is om de klimaatdoelen van Parijs te halen.

Het klimaatdividend is nader uitgewerkt in een 'discussion paper':

<https://milieudefensie.nl/publicaties/bestanden/klimaatdividend-voor-eerlijk-omschakelen/view>

Bronnen

- 1) Figueres, C. et al (2017). Three years to safeguard our climate. Nature 29 JUNE 2017 | VOL 546 |
- 2) Vuuren, D.P. van, et al. (2016), Wat betekent het Parijsakkoord voor het Nederlandse langetermijn- klimaatbeleid?, Den Haag: PBL.
- 3) New Climate Institute (2016) What does the Paris Agreement mean for climate policy in the Netherlands?
- 4) CBS. Nieuwsbericht 4-9-2017. Uitstoot broeikasgassen in 2016 licht gestegen.
- 5) Schure et al. (2017), Investerings energietransitie en financierbaarheid – Uitdagingen met betrekking tot investeringen 2020–2040, Den Haag:
- 6) CE Delft (2017). Wie profiteert van het klimaatbeleid? Verdeling van subsidies en belastingkortingen tussen armere en rijkere huishoudens.
- 7) CE Delft (2017b). Rechtvaardigheid en inkomenseffecten van het klimaatbeleid. De impact van het klimaatbeleid op de inkomensongelijkheid.
- 8) Financieel Dagblad, 6 juni 2017.
- 9) <https://www.investing.com/commodities/carbon-emissions-historical-data>

²Het dividend van €1.000,- per jaar wordt nader toegelicht in een 'discussion paper'. Belangrijk is dat burgers wanneer ze geen spaargeld hebben aanspraak kunnen maken op hun toekomstig dividend, voor groene investeringen.